



UNIVERSITY OF AMSTERDAM

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

De oorlog in het museum: Herinnering en verbeelding

Somers, E.L.M.

Publication date
2014

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Somers, E. L. M. (2014). *De oorlog in het museum: Herinnering en verbeelding*.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Dankwoord

Velen hebben mij op een of andere wijze bij mijn onderzoek bijgestaan, waarvoor ik hen op deze plaats wil bedanken. Allereerst ben ik mijn promotores Frank van Vree en Rob van der Laarse zeer dankbaar voor hun stimulerende en deskundige begeleiding van mijn onderzoek. Het onderzoek en het schrijven van dit boek was vooral een creatief proces waarbij de uitwisseling van ideeën, opvattingen en inzichten essentieel is gebleken. Beiden waren hierin van onschatbare waarde.

Grote dank komt René Kok toe. Als collega bij het NIOD is hij als geen ander goed ingevoerd in het museale veld van de Tweede Wereldoorlog. Vanaf de voorbereidingen op het project tot aan de afsluitende regel van het manuscript was hij als kritisch klankbord bij het onderzoek betrokken. Zijn deskundige kijk op de thematiek leverde levendige, inspirerende en waardevolle discussies op. De teksten voorzag hij van commentaar waarmee ik mijn voordeel heb gedaan.

Het initiatief tot dit onderzoek is genomen door het Fries Museum en de Stichting Verzetsmuseum Friesland. Mede dankzij bijdragen van het Je Maintiendrai Fonds, De Stichting Friesland 1940-1945 en de Stichting Sneek 1940-1945 kon het project, bestaande uit de totstandkoming van dit onderzoek en het leveren van een bijdrage aan het inrichtingsconcept van Het Fries Verzetsmuseum, gerealiseerd worden. Voor het in mij gestelde vertrouwen ben ik allen zeer erkentelijk. In het bijzonder dank ik Hans Groeneweg, hoofd van het Fries Verzetsmuseum, en educatief medewerkster Mariska de Boer voor de jarenlange plezierige samenwerking met als resultaat de inrichting van de permanente presentatie van het Verzetsmuseum, die in september 2013 voor het publiek werd geopend. De weerslag van onze talrijke besprekingen heeft niet alleen geleid tot een afgewogen museale presentatie, maar de constructieve beraadslagingen waren bovendien een belangrijke bron van inspiratie voor de invulling van mijn onderzoek. Hans ben ik daarnaast dankbaar voor zijn kritische opmerkingen op de verschillende versies van het manuscript en op zijn stimulerende en opbouwende suggesties. Deze dank gaat eveneens uit naar Saskia Bak, directeur van het Fries Museum. Zij was voorzitter van de commissie die het onderzoek vanuit het museum begeleidde, waarin naast Hans Groeneweg als externe leden zitting hadden: Pauline Krusemann, onder-

meer ex-directeur van het Amsterdams Historisch Museum, en Jan van Kooten, plaatsvervangend directeur van het Nationaal Comité 4 en 5 mei. De vele medewerkers van het Fries Museum dank ik voor de openhartige wijze waarop zij mij deelgenoot hebben gemaakt van het wordingsproces van het nieuwe museum.

Mijn dank gaat uit naar de directie van het NIOD, Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies, die mij de gelegenheid heeft gegeven het onderzoek te kunnen uitvoeren. In het bijzonder noem ik hier Marjan Schwegman, Elly Touden-Bouwsma, Puck Huitsing en Peter Romijn. Ook van andere collega's op het NIOD heb ik in verschillende fasen van mijn onderzoek veel steun ondervonden. Dat heb ik zeer gewaardeerd.

Dankbaarheid ben ik verder verschuldigd aan Kees Ribbens, NIOD-collega en bijzonder hoogleraar Populaire Historische Cultuur en Oorlog aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, voor het bespreken van de opzet van het onderzoek en zijn kritische en opbouwende commentaren op de pilot-studie. Samen met Esther Captain voltooide hij in 2010 het onderzoek *Tonen van de oorlog*. Ik ben beiden erkentelijk dat ik gebruik kon maken van hun onderzoeksmateriaal en dat zij – na verkregen toestemming van betrokkenen – inzage verleenden in de ruim vijftig interviews die zij hebben afgenomen met betrokkenen uit het museale veld van de Tweede Wereldoorlog. De afgelopen jaren interviewde ik zelf verschillende vertegenwoordigers van oorlogsmusea en andere deskundigen. Voor hun medewerking en voor het delen van hun visies op de thematiek ben ik hen zeer erkentelijk. Dank ben ik ook verschuldigd aan de directies van een aantal oorlogsmusea. Zij gaven allen, zonder enig voorbehoud, toestemming hun archieven in te zien. Ook de medewerkers van het Nationaal Archief, het ministerie van VWS en de Reinwardt Academie dank ik voor het ter inzage geven van (archieff) materiaal en Petra Brocke van het CBS voor het ter beschikking stellen van de meest recente gegevens met betrekking tot de musea in Nederland.

De Nederlandse oorlogsmusea zijn benaderd met het verzoek relevante gegevens over hun instellingen aan te leveren. Alle instellingen hebben hierop positief gereageerd. Ik ben alle betrokkenen voor hun medewerking buitengewoon erkentelijk.

Marie-Ange Deelen, Geert-Jan Mellink, Katrina Cooper, Luuk van der Lee, Guido Abuys en Femke Jacobs dank ik voor hun uiteenlopende bijdragen. Mijn dank gaat in het bijzonder uit naar Gerrold van der Stroom voor zijn inspanningen en ondersteuning, die van grote waarde zijn gebleken. In het eindstadium van het traject deed ik nimmer tevergeefs een beroep op hem.

Het onderzoek *De oorlog in het museum* is uitgevoerd in aansluiting op het NWO-onderzoeksprogramma Dynamiek van de Herinnering onder leiding van Frank van Vree en Rob van der Laarse. Ik dank de collega's van de onderzoeksgroep voor het delen van informatie over onze onderzoeksprojecten en de boeiende discussies die dit opleverden. In het bijzonder noem ik Rob van Ginkel, Roel Hijink, Esther

Captain, Dienne Hondius en de leden van de onderzoeksgroep met wie ik van begin af aan gelijk optrok: Claartje Wesselink, David Duindam, Iris van Ooijen en Bart Wallet. De bijeenkomsten van de onderzoeksgroep vormden een belangrijke bron van inspiratie. Dat gold ook voor de ‘promovendi-werkgroep’ die spontaan geformeerd is uit onderzoekers verbonden aan verschillende universiteiten en wetenschappelijke instellingen, wier lopende onderzoeken raakvlakken hebben met herinneringscultuur en erfgoedstudies in relatie tot de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog. De gedachtenwisseling naar aanleiding van het bespreken van fragmenten van elkaars manuscripten was zeer vruchtbaar en stimulerend.

Het Instituut voor Cultuur en Geschiedenis (ICG), en in het bijzonder Paul Koopman dank ik voor de voorwaardenscheppende ondersteuning. Voor de bereidwilligheid zitting te nemen in de promotiecommissie bedank ik ten slotte Kees Zandvliet, Hans Blom, Carla van Boxtel, Koos Bosma en Peter van Mensch.

Dat het voltooien van een proefschrift een veeleisende bezigheid is, heb ik in de praktijk ondervonden. Ik ben me daarbij bewust dat mijn werkzaamheden alles behalve ongemerkt voorbijgegaan zijn aan mijn naasten in mijn directe omgeving. Voor hun geduld en begrip ben ik hen zeer dankbaar. Maar vooral ook voor hun goedmoedigheid dat ze gehoor hebben gegeven aan mijn, welhaast snode verzoek ook nog eens een actieve bijdrage te leveren. Mijn zoon Yoeri Somers bedank ik voor het maken van de prachtige foto’s in het boek, zoals de omslagfoto’s, en mijn dochter Kyra Somers voor het kritisch lezen van de tekst en voor de deskundige wijze waarop ze de datagegevens tot handzame grafische presentaties en overzichtskaarten heeft weten te verwerken. Mijn partner Teresien da Silva ten slotte dank ik dat ze mij heeft aangespoord dit onderzoek op mij te nemen en me hierin onvoorwaardelijk heeft gesteund. Tijdens het hele proces fungeerde zij als klankbord en leverde vanuit haar eigen betrokkenheid bij de thematiek commentaar op het onderzoek. Daarmee was zij meer dan een grote steun en toeverlaat.